

Cecylia Galilej

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

cgalilej@kul.lublin.pl

ORCID: 0000-0002-6379-9361

ENUMERACJA – FIGURA POZNAWCZO-PERSWAZYJNA, OZDOBNIK WYPOWIEDZI ORAZ SYGNAŁ ZMIAN WE WSPÓŁCZESNEJ NARRACJI W INTERNETOWYCH ARTYKUŁACH INFORMACYJNYCH

Jednym z podstawowych zaleceń skutecznej komunikacji językowej jest zasada, by mówić lub pisać precyzyjnie i jednocześnie zwięźle. Reguła ta, którą w języku potocznym oddaje wyrażenie *krótko i na temat*, na gruncie językoznawstwa oraz innych dyscyplin naukowych przybiera różne nazwy oraz zróżnicowaną formę. W ujęciu ściśle lingwistycznym tę właściwość języka wyrażają terminy w rodzaju *maksymy konwersacyjne ilości, relewancji, sposobu* (Grice 1977: 85–99; Mikołajczuk 2003: 21), *zasada jasności, prostoty i zwięzłości stylu* (Markowski 2007: 59), *tendencja do skrótu, tendencja do precyzji informacji* (Buttler, Kurkowska, Satkiewicz 1971: I: 85; Jadacka 2007: 98). Natomiast w szerszym ujęciu funkcjonalnym, zwłaszcza retorycznym lub literackim, realizuje ją szereg środków językowych (np.: brachylogia ‘zwięzłość’, congeries ‘nagromadzenie’, composita, elipsa, niekiedy metafora i epitet (zob. m.in. Korolko 1990: 113–122; Kida 1998: 61–62, 182; Witkowska-Maksimczuk 2014: 125, 132–135, 136, 152–153)), w tym znana od antyku figura enumeracji, tj. wyliczenie (zob. Ziomek 1990: 203; Sendyka 2014: 108–109), a także inne konstrukty, np. gatunki tekstów (m.in. przysłowia, sentencje).

Enumeracja¹ rozumiana jako „wymienianie kolejnych elementów całości” (Baron-Milian 2018: 514) należy do figur przez przyłączenie (*figurae per adiectionem* Barłowska i in. 2010: 311) oraz figur zestawień (Witkowska-Maksimczuk 2014: 117). Kumulacja wyrazów umieszczonych tuż obok siebie w tekście powoduje, że figura

---

¹ Enumeracja nie została dotychczas precyzyjnie zdefiniowana. Wstępne badania o charakterze tekstologicznym przedstawił M. Grochowski (1978: 131–135). Opracowania i leksykony podają zwykle bardzo ogólną definicję wyliczenia (np.: Okopień-Sławińska 1988: 579; Biernacka 2023b: 98) lub jej nie zamieszczają (np.: Zimny 2000; Piotrowska-Grot 2021; Rusinek 2021).

wyliczenia jest z jednej strony konstrukcją z nadmiarem słów, potrzebnych do wyrażenia złożoności świata (Baron-Milian 2018: 515), jest więc figurą stylu obfitego, a z racji czytelnego uporządkowania treści także wyznacznikiem stylu „przejrzystego” (Podbielski 2016: 224). Z drugiej jednak strony enumeracja wyraża pewien brak, często bowiem wylicza – na zasadzie synekdochy – tylko niektóre elementy opisywanych zjawisk, pomijając inne cechy (Baron-Milian 2018: 515).

Powyższe właściwości enumeracji, tj. zwięzłość i treściwość, połączone z walorami artystycznymi oraz łatwością utworzenia szeregu wyliczeniowego, są obecnie często wykorzystywane w różnych dziedzinach życia: reklamie, marketingu, polityce, a także w mass mediach. Teksty dziennikarskie (zwłaszcza pisane, np. artykuły prasowe, ale też mówione, np. wypowiedzi telewizyjne i radiowe) są przedmiotem częstych badań językoznawczych. Analizowane są różnorodne zagadnienia, np.: odmiana medialna wśród innych odmian polszczyzny, typy wypowiedzeń składniowych, zabiegi językowo-stylistyczne, funkcje tytułów, dyskurs medialny, strategie komunikacyjne, akty mowy, gatunki dziennikarskie, retoryka mediów (zob. m.in. Pisarek 1975, 2002; Wojtak 2004; Żydek-Bednarczuk 2004; Pałuszyńska 2006; Bauer, Chudziński 2008; Ślawska 2008; Skowronek 2013; Galilej 2015; Kasiak 2016; Kita 2017). Stosunkowo mało jest jednak praktycznych analiz odnoszących się do szczegółowych zagadnień w języku nowych mediów, które poświadczają funkcjonowanie w nowoczesnych środkach komunikacji masowej (w Internecie) różnorodnych, dawno wypracowanych zabiegów językowych (retorycznych, stylistycznych), dopasowywanych do komunikowania się we współczesnej rzeczywistości.

Inspiracją do bliższego przyjrzenia się zjawisku enumeracji w informacyjnych artykułach internetowych była wyraźnie zauważalna duża częstość pojawiania się figury wyliczenia w tekstach zamieszczanych na popularnych portalach internetowych, widoczna już na pierwszym etapie lektury artykułu, tj. w jego zapowiedzi na głównej stronie internetowej, a później w tytule oraz pełnej wersji tekstu. Materiał badawczy (pochodzący z lat 2020–2024, łącznie liczący 1710 tekstów) został zebrany z sześciu popularnych portali zamieszczających aktualne wiadomości: Onetu [O], Wirtualnej Polski [WP], Interii [I], Gazety.pl [G], Dziennika.pl [Dz] oraz witryny Forsal.pl [F]. Spośród wymienionych serwisów wyróżnia się szczególnie Onet², w którym na mniej więcej 100 artykułów pojawiających się w ciągu jednego dnia około 20 wykorzystuje enumerację już w początkowej fazie, czyli zapowiedzi artykułu w funkcji reklamującej. Wspomniana figura – kondensująca rozbudowaną treść, podająca ją w oszczędnej składniowo formie – na poziomie retorycznym przyciąga uwagę odbiorcy (zwłaszcza użyta w tytule artykułu), gdyż jest silnie perswa-

² Portal informacyjny Onet został w 2024 r. uznany przez Instytut Monitorowania Mediów za najbardziej opiniotwórcze medium dekady w Polsce (<https://www.onet.pl/informacje/onetwiadomosci/onet-najbardziej-opiniotworczym-medium-dekady-w-polsce/f279nbl,79cfc278> [dostęp: 15.04.2024]).

zyjna, ponadto z uwagi na wyróżniającą się formę językową jest także środkiem dekoracyjnym wypowiedzi. Analizowane przykłady figury wyliczenia pochodzą z artykułów informacyjnych o różnorodnej tematyce (politycznej, gospodarczo-społecznej, sportowej, medyczo-zielarskiej, psychologicznej, kulinarnej, turystycznej, plotkarskiej), co w połączeniu z wysoką frekwencją występowania enumeracji dodatkowo potwierdza obserwację dotyczącą dużego zakresu użycia tego środka językowego.

Celem artykułu jest szeroki opis enumeracji według następujących kryteriów: strukturalnego, semantycznego, stylistycznego, tematycznego, funkcjonalnego oraz form podawczych (narracji, monologu, struktur mieszanych). Ze względu na widoczną w badanych tekstach rozległość zagadnienia włączono do analizy różne typy wyliczeń: od tych najbardziej eksplicytnych, tj. wymieniania pojedynczych leksemów i wyrażeń, poprzez inne, bardziej rozbudowane konstrukcje ewokujące wyliczanie, czyli zdania składowe współbudujące wypowiedzenia współrzędne, aż do implicytnych struktur wyliczeniowych, tj. kilkudzaniowych wypowiedzi z enumeracją zarysowaną kontekstowo w treści.

1. STRUKTURA SZEREGÓW ENUMERACYJNYCH

1.1. Typy enumeracji – systemowa (nominalna, werbalna) i kontekstowa

Zgromadzony materiał badawczy jest dość różnorodny. Bardzo często w ramach enumeracji w artykułach internetowych wymieniane są zarówno pojedyncze leksemy, jak i konstrukcje kilkuwyrazowe (nominalne i werbalne), a także bardziej rozbudowane struktury tekstowe, tworzące całości tematyczne, z których każda przedstawia jeden aspekt opisywanej problematyki, łącznie składające się na ogólny obraz zagadnienia. Ze względu na różnorodność form enumeracji przyjmuję jako kryterium klasyfikacji typ budowy poszczególnych członów wyliczenia, wchodzących w skład ciągu enumeracyjnego. Wyrażenia *ciąg/szereg enumeracyjny* rozumiem jako zbiór kompletnych formalnie i znaczeniowo elementów językowych (powyżej wymienionych), które współtworzą dany układ wyliczeniowy.

Badany materiał narzucił zastosowanie następującej typologii enumeracji: wyliczenia systemowe (nominalne i werbalne) oraz kontekstowe. **Enumeracja systemowa nominalna** obejmuje trzy typy konstrukcji: 1) wyliczenia grup nominalnych zbudowanych z pojedynczych leksemów, np.: *Komputer i tablet – „cyfrowa heroina” dla dzieci* [O]; 2) wyliczenia grup nominalnych zbudowanych z połączeń wyrazowych przez dodanie przydawki, np.: *Ogromna wydajność, niska cena i specjalny aparat – smartfon idealny?* [O]; *Co na niedzielny obiad? Kurczak w czosnku, pyszna surówka i szybkie ciasto cytrynowe* [O]; 3) wyliczenia kilku przydawek w jednej grupie nomi-

nalnej, np.: *Ogromna, trwała i dekoracyjna roślina do ogrodu* [O]. Do **enumeracji systemowej werbalnej** należą wyliczenia zdań składowych współbudujących wypowiedzenia współrzędne, np.: [o zachowaniu pacjentów] *Krzyczą, są agresywni, sfrustrowani. Lekarka POZ: czasem ich przepraszam* [O]; *Obniża ciśnienie, wzmacnia wątrobę. Ten sok to hit dietetyków* [O]. **Enumeracja kontekstowa** natomiast obejmuje wyliczenia treściowe współtworzące jeden obraz tematyczny, nagromadzone w kilkuzdaniowych, nie zawsze jednolitych językowo, fragmentach wypowiedzi. Najczęściej jest wykorzystywana w narracji opisowej (osoby, miejsca, zdarzenia) i zwykle jest poprzedzona enumeracją nominalną, np.: [o Cher] [wyliczenia systemowe] *Wielka legenda muzyki, gwiazda kina, ikona spoleczności LGBT i królowa ludzkich serc*. [Wyliczenia kontekstowe] *Jej przeboje potrafią zanucić wszyscy. Wszyscy też znają szalone kreacje, które przeszły do historii. Swoim wyjątkowym stylem inspirowuje młodsze pokolenia, a fani rozpywiają się nad jej nadzwyczajną kondycją* [O]³.

1.2. Podstawowe typy leksyki w szeregu enumeracyjnym (wyrazy pospolite i nazwy własne)

W strukturze enumeracji wyróżniają się dwa rodzaje słownictwa: wyrazy pospolite i nazwy własne. Tworzą one trzy układy ciągów wyliczeniowych zawierających: 1) wyłącznie wyrazy pospolite; 2) wyłącznie nazwy własne; 3) zarówno nomina appellativa, jak i nomina propria. **Wyliczenia złożone z wyrazów pospolitych** stanowią ciągi leksemów: a) z tego samego kręgu tematycznego (prawo, kulinaria, moda itd.), np.: *Składki, ulgi, zwroty. Ważne zmiany w zatrudnianiu i pensjach kierowców* [O]; *Pióra, cekiny i transparentne wstawki – te trendy królują na wybiegach mody* [O]; lub b) z różnorodnych kręgów tematycznych, np.: *Kapitał, władza, przemoc* [O]; *Futbol, romans i morderstwo za milion dolarów* [O]⁴. **Szeregi enumeracyjne z nazwami**

³ Spośród wymienionych rodzajów enumeracji wyróżniają się niektóre jej podtypy. Są to: a) **człony podwojne**, np.: *Big mac i alkohol. Ikony i niewypały. Jak gwiazdy NBA grały w Polsce* [O]; b) **człony paralelno-anaforyczne** w śródtytułach, np.: [o zmniejszeniu poparcia Polaków dla uchodźców z Ukrainy] *Spada akceptacja; Spada też zainteresowanie* [F]; *Grażyna Torbicka o dobrych genach; Grażyna Torbicka o makijażu; Grażyna Torbicka o upływie czasu* [Dz]; c) **autonomiczne człony wyliczeniowe** wydodrębnione z tekstu, do którego się odnoszą, przyjmujące kształt samodzielnego wypowiedzenia, np.: *I takie rzeczy też się zdarzają, gdy dwie osoby w pewnym momencie życia łączą się na dojrzałym poziomie. I seks im się zgadza, i emocje, i intelekt, i status. W kolejny etap życia wchodzi razem* [O].

⁴ W szeregach enumeracyjnych zbudowanych z wyrazów pospolitych występuje kilka części mowy. Zwykle pojawiają się **rzeczowniki** zarówno jako samodzielne człony wyliczenia, jak i składniki kilkuwyrazowej grupy nominalnej, np.: *Mordy, głód, kolektywizacja i czystki. Burzliwa historia Krymu* [O]; *Piękna kobieta i drogie auto. Gortat pochwalił się partnerką* [WP]. **Przymiotniki** (oraz **imię-słowy przymiotne**) często tworzą składniowy związek zgody z rzeczownikiem, np. [o bohaterze artykułu] *Zimna krew, siła psychiczna i olbrzymi talent* [O], rzadziej występują jako samodzielne człony wyliczenia, np. [o bezpiecznych kocieciach] *Porzucone, schorowane, przerażone. Mają szansę na nowy dom* [O]. **Czasowniki** przybierają postać zarówno form osobowych, jak i bezokolicznika, np.: *Co robi nauczyciel w wakacje? Sprząta, zmywa, dorabia, by żyć* [O]; *Schwytąć, skazać, wymienić. Ukraińscy*

własnymi również nie są jednolite. Mogą to być: a) ciągi z imionami i nazwiskami osób publicznych, np.: *Odczłowieczanie. Jak Donald Trump, Władimir Putin i Viktor Orban (i paru innych) piorą twój mózg* [O]; b) nazwy własne – imiona – zwykłych obywateli, np.: *Jak metaemocje wpływają na nasze życie: historia Natalii, Magdy i Adriana* [O]; c) ciągi z nazwami miast, miejscowości i krajów, np.: *Długi sierpniowy weekend last minute: Gdańsk, Zakopane, Krynica-Zdrój* [O]. Najrzadszym układem wyliczeniowym jest **połączenie nazw własnych i wyrazów pospolitych**, np.: *Obajtek, Burak i jego mama. Pieniądze z Orlenu płynęły do biznesmenów* [O].

1.3. Liczba członów w ciągu wyliczeniowym

W zapowiedziach artykułów i tytułach szeregi enumeracyjne zawierają od dwóch do pięciu członów. Ciągi krótsze, tj. **2- i 3-elementowe** przybierają trzy postaci: a) dwu lub trzech grup nominalnych, np.: *To Służba Bezpieczeństwa Ukrainy i Marynarka Wojenna Ukrainy stoją za atakiem na most Krymski* [O]; *Skandal w Kongresie USA. Kłamstwa, botoks i defraudacje* [O]; b) dwu lub trzech określeń (przydawek) w jednej grupie nominalnej, np.: *Męskie, skórzane sandały w dobrej cenie* [O]; *Nowy, naturalny i bezpieczny sposób walki ze stresem* [O]; c) dwu lub trzech zdań składowych w wypowiedzeniu współrzędnym, np.: *Lampowentylator – ochłodzi się latem i zaoszczędzi na ogrzewaniu zimą* [O]; [o ukraińskiej armii] *Obcięli koszty, uprościli system, zmniejszyli biurokrację* [O]. W ciągach dłuższych jest mniej miejsca na dodatkowe określenia podstawowych składników. Szeregi **4-elementowe** tworzą dwa schematy: a) cztery grupy nominalne, np.: *Dziecko – lustro naszych emocji, wad, zalet i kompetencji* [O]; b) cztery współrzędne zdania składowe, np.: *Kłamał, kradł, szantażował, zastraszał* [O]. Natomiast ciągi **5-elementowe**, rzadko spotykane, mają postać pięciu grup nominalnych, np.: *Dwójka dzieci, dwie walizki, fotelik, wanienska, pluszowy rekin... W tym modelu [samochodu] to zbyt łatwe* [O].

W pełnym tekście artykułu liczba składników wyliczenia jest podobna (**2-, 3-, 4-, 5-elementowe**), a czasem nawet większa (**6–8-członowe**), np.: *Folia aluminiowa to łatwo dostępny, niedrogi i uniwersalny produkt, który warto zawsze mieć w domu [...]. Stosując ten patent, zaoszczędzicie sobie sporo pracy, nerwów, a także pieniędzy. To tani, bezpieczny, skuteczny i ekologiczny trik, który warto znać* [O]; [o życiu singla] *Niemal wszyscy uczestnicy badania [...] wśród zalet tego stanu wymieniają: niezależność, autonomię, swobodę w podejmowaniu różnych decyzji, możliwość skupienia się na własnym rozwoju (np. osobistym lub zawodowym), pasjach czy przyjemnościach* [O]⁵.

jeńcy kartą przetargową [O]. Często występują także **przysłówki**, np.: *Zdrowo, smacznie, tanio. Ten sposób gotowania nie ma sobie równych* [O].

⁵ Wymieniane człony mogą się łączyć **bezsópnikowo**, np.: [o problemach kobiet w związkach] *Miłość przyniosła im przemoc, uzależnienia, zdrady* [O]. Poza tym często spaja je **spójnik i**, np.: *Wię-*

Spśród kilku możliwych układów zdecydowanie najczęściej powtarzają się – zwłaszcza w tytułach – schematy dwójkowy i trójkowy (ok. 75% wszystkich przykładów), np.: *Wątpliwości, zyski. Wkrótce otwarcie kanału przez Mierzęę Wiślaną* [O]; *Botanik, geograf, chemik – oni leczyli polskich władców* [O]. Przemysłany dobór dwu lub trzech składników umożliwia precyzyjne wyrażenie treści i cechuje się wyższym wskaźnikiem zapamiętania w przeciwieństwie do dłuższych konstrukcji (por. Zimny 2000: 217–218, 225).

2. SYSTEMATYZACJA ZNACZENIOWA CIĄGÓW ENUMERACYJNYCH

2.1. Klasyfikacja leksykalno-semantyczna

Enumeracje stosowane w internetowych artykułach informacyjnych można podzielić na trzy grupy: 1) **kolekcje różnorodnych, zazwyczaj podstawowych leksemów z określonego kręgu tematycznego**, doprecyzowujące omawiany temat, np.: *Tanio, szybko i smacznie „jak u mamy”* [O]; 2) **wyliczenia składników na zasadzie podobieństwa** tematycznego, semantycznego, stylistycznego, np.: [tematyczne] *Prof. Marcin Matczak szczerze o wierze, Biblii i Kościele* [O]; [stylistyczne, np. potoczne] *Cinkciarze, praca „po godzinach” i pluskwy. Tu żyło się na dużych obrotach* [O]; 3) **wyliczenia składników celowo różnorodnych**: przeciwstawnych, zaskakujących połączeń wyrazowych, modyfikowanych artystycznie, np.: *Święci, królowie, przekleci – kto widział Maryję w Polsce?* [O].

Pomiędzy składnikami wyliczenia zachodzą następujące **relacje semantyczne**: a) **synonimia**, np.: *Zagadkowe i tajemnicze miejsce na Mazurach* [O]; *Gwiazdor „Klanu” czeka na operację serca. „Będzie lek, strach...”* [O]; b) **antonimia** (leksykalna i pragmatyczna), np.: *Dwie wojny Ukrainy: zewnętrzna agresja i wewnętrzne demony* [O]; *Urlop tanio i luksusowo?* [O]; c) **hiponimia**: *Teflonowa, stalowa czy ceramiczna? Wybieramy najlepszą patelnię* [O]; d) **meronimia**, np.: *Mama, tata i córka*

zienie, w którym zmarł Nawalny, to piekło. Tortury, morderstwa i zacieranie śladów [O]; oraz **spójnik czy** w funkcji *albo*, np.: *Balkony, tarasy czy ogródki mogą służyć jako idealne miejsce na relaks* [O]; lub też **wyrażenia a może, a nawet**, np.: [o wyborze miejsca pielgrzymki] *Fatima, Częstochowa, a może Lourdes?* [O]; [o RSV] *Może prowadzić do udaru, zawału, a nawet zgonu* [O]. Nadrzędnym czynnikiem, który zapewnia członom wyliczenia największy stopień spójności, jest wspólny temat oraz perswazyjno-estetyczny sposób ukształtowania składników, wzmacniający przekaz treści. Natomiast każdy z wyżej wymienionych sposobów łączenia członów wyliczeniowych – bez użycia spójnika (asyndeton), z jednym spójnikiem lub też kilkoma spójnikami (polisyndeton) – odpowiednio dopasowany do konkretnego tekstu, dodatkowo pogłębia spójność składników enumeracji (w przypadku ich równorzędności), intensyfikuje (w przypadku ich hierarchiczności), urozmaica (zapobiegając powtarzaniu tego samego sposobu zespolenia), co widać zarówno na poziomie strukturalnym (kohezji), jak i semantycznym (koherencji), a także pragmatycznym (łąającym nadawcę i odbiorcę w tej samej sytuacji komunikacyjnej).

grają razem w „M jak miłość” [O]; Trzy objazdowe wycieczki po Francji: Prowansja, Szampania, Burgundia [O]; e) **kolekcje leksemów**: 1) z tego samego pola tematycznego, np.: role społeczne („szczęśliwa żona i mama dwójki dzieci”. *Współczesne polskie kobiety balansują między pracą, domem, wychowywaniem dzieci i innymi aktywnościami, w tym także szukania siebie i troski o swój rozwój* [O]); określenia potrzeb i celów życiowych („Mam 30 lat. Nie mam pracy, domu, samochodu” [O]); wydarzenia (Zamieszki, zatrzymania, ranni policjanci. Tak wyglądał protest rolników [O]); 2) z różnych pól tematycznych, które łącznie współtworzą zarys opisywanej sprawy, np. biografii bohatera artykułu (Artysta, amant, kolaborant. 80 lat temu agenci zastrzelili Igo Syma [O])⁶.

2.2. Kolejność elementów w ciągu wyliczeniowym

Szczegółowy ogląd przykładów ujawnia najczęściej wykorzystywane schematy kompozycyjne. Są to:

- 1) **umieszczanie chwytliwych określeń** na początku szeregu enumeracyjnego, np.: Lesbijka, aktywistka, Żydówka. Historia Elsy Conrad [O]; Gej, mużulmanin, imigrant. Kalem od pięciu lat mieszka w Polsce [O]; Jak wyglądały wakacje w starożytności? Seks, spa i sikanie do basenu... [O];
- 2) **gradacja** zjawisk: a) leksykalna, np.: (od obiektu najmniej skomplikowanego do zaawansowanego technologicznie) Rower, czołg, maszyny latające: niezwykle notatki Leonarda da Vinci [O]; (od obiektu największego do najmniejszego) Podlewianie ogrodu z oczka, becзки, wiadra [O]; [w śródtytułach, np.: o przeglądzie wydarzeń] Świat; Europa; Polska [F]; (od degradacji do sukcesu) Winona Rider. Depresja, kradzież i wielki powrót aktorki [O]; b) formalno-metaforyczna, np.: (gra językowa z użyciem nazwy marki samochodu jako odpowiednika stopnia najwyższego) Tanio, taniej, Dacia Duster – samochód za grosze [O];
- 3) **semantyczna naprzemiennosc**, np.: (elementów pozytywnych i negatywnych) [o słynnym piosenkarzu] Sława, narkotykowe piekło, szczęście [O]; [o królu Janie Olbrachcie] Nie żałował sobie jedzenia, alkoholu ani uciech cielesnych. Przez jego łóżko przewinęło się morze kobiet – nic dziwnego, że od jednej z nich w końcu zaraził się kiłą. A przecież był takim miłym i posłusznym chłopcem... Jak to się

⁶ Skróty „życiorys” zawarty w ciągu enumeracyjnym przywołuje **charakterystyczne atrybuty** danej osoby, np.: cechy charakteru, styl życia, profesję, poglądy ([o Mikołaju Reju] „Ojciec literatury polskiej” – pieniacz i awanturnik bez wykształcenia [O]; [o pisarzu Jarosławie Hańsku] Alkoholik, bigamista i bolszewik. Czech uwielbiany w Polsce [O]). Człony wyliczeniowe eksponują **najbardziej znane cechy** oraz **epizody z życia** bohaterów artykułu (np.: [o słynnym bokserze] Burzliwy związek, zdrady, głośne rozstanie. Dziś wiecie inne życie [O]); przywołują **etapy życia** bohatera, np.: Ideowiec, wygnaniec i samobójca. Płakała za nim cała Barcelona [O]; oraz **następstwo zdarzeń**, np.: Piła tarczowa, krzyk i krew. Polski lekarz dokonał cudu [O], a zwłaszcza **ostatni etap danej historii**, np.: Strzelali do dzika, zabili żołnierza, uciekli [O].

stało, że wyrósł z niego największy rozpustnik spośród polskich władców? [sugestia zastępująca wyliczenie podobnych przykładów takiego zachowania u innych królów – C.G.] [...] [jego matka Elżbieta Rakuszanka] przekazała dzieciom najważniejsze – jej zdaniem – cechy: religijność, miłosierdzie, humanitaryzm, skromność i poszanowanie zasad moralnych [O];

- 4) **rozszerzanie perspektywy** oglądu zagadnienia, zwłaszcza przestrzennej w znaczeniu fizycznym, np.: Wawrzyk, Bollywood i spec służby USA. Od tego tekstu się zaczęło [O]; Trudno w to uwierzyć: ZSRR wyprzedziło USA na Księżyc, Marsa i Wenus [O]; oraz perspektywy przestrzenno-kulturowej, np.: [o kulinariach z różnych krajów] Pieczone, włoskie, meksykańskie. Przepisy na nietypowe pierogi [O];
- 5) **zawężanie perspektywy**, np.: Upał, zaparkowane auto, w środku dziecko. Czym to grozi? [O].

3. KSZTAŁT STYLISTYCZNY SZEREGÓW ENUMERACYJNYCH

W badanych artykułach internetowych kumuluje się kilka stylów funkcjonalnych. Podstawowy – styl dziennikarski, tj. neutralny, czysto informacyjny – dominuje nad innymi odmianami stylistycznymi języka, np.: Bójki, awantury, nietrzeźwi turyści. Pracowity weekend policjantów w Zakopanem [O]; Zmęczenie, problemy z koncentracją i pamięcią. To sygnał, by uzupełnić te witaminy [O]. W celach reklamowo-perswazyjnych stosuje się różnorodne sposoby językowego uatrakcyjnienia typowo komunikatywnej, „przezroczystej” wypowiedzi dziennikarskiej, co widać w strukturze ciągów enumeracyjnych w postaci nawiązań do stylów potocznego i artystycznego. Wykorzystywane są głównie zabiegi leksykalne: a) **ekspresywizmy** (wulgaryzmy, zdrobnienia), np.: „Kanalie i zdradzieckie mordy”. Gorąco w Działoszycach [O]; [o swetrze] Jest ciepłutki, stylowy i niedrogi! [O]; Mięciutki, elastyczne i niedrogie sukienki z dzianiny [O]; b) **elementy oceniająco-komentujące**, np.: „Oto film doskonały, totalny i wizualnie oszałamiający” [O]; „Obiecali, oszukali”. Fala krytyki Polskiego Ładu [O]; c) **zapożyczenia**, np.: [o stopniu zaszczepienia gmin w Polsce] Liderzy i outsiderzy [G]; Pinkel, labskaus, knipp, pannfish. Czy wiesz, co oznaczają te nazwy? [O]; d) **słownictwo potoczne**, np.: Wątpliwości, obawy i przewracanie oczami. NATO czeka rewolucja [O]; Imprezy, fuchy i przeboje. Wielką karierę przerwała tragiczna śmierć [O]; e) **słownictwo środowiskowe**, np.: Śledź, traktor, amerykanka. Czy dogadałbyś się w więzieniu? [O]; „Mamzele” i „wilczyce”. Wśród prostytutek istniała własna gradacja [O]; f) **leksyka konkretna i metaforyczna**, np.: Krzysztof Kamil Baczyński – żołnierz, poeta, czasu kurz [O]; Nawalny nie był ani agentem, ani rycerzem bez skazy [O]; g) **celowo zaskakujące zestawienia wyrazów**, np.: Spotkanie z Braunem odwołane. „Faszyści, antysemita i ruskie onuce” [O]; [o Tomie Cruise]

W małżeńskiej przysiędze obiecał żonie „patelnię, grzebień i kota” [O]; h) **ekspozowanie niewiadomej**, np.: „Lewy” nie wytrzymał. Nerwowy śmiech, rozbiegany wzrok, aż w końcu to [O]; Pośladki, biust i... co jeszcze? Nowy trend w Internecie [I]; i) **zestawienia liczbowe**, np.: 16 kół, 3 osoby i 240 rakiet. Arabska broń, jakiej świat nie widział [WP]; „Nie chcę być matką w Polsce. Nie pomoże 500, 700 czy 1000 złotych” [O]; j) **środki i zabiegi stylistyczne: synekdocha** ogarniająca najważniejsze elementy danego zagadnienia, np.: Polka pokazuje prawdę o Rosji: niskie pensje, kradzieże i kary w pracy [O]; [o wyborze partnerki] Panowie patrzą na ciało, wiek, inteligencję [O]; Park, sklep, przechodnia. Gdzie chce mieć blisko polski senior [O]; **metafory**, np.: [o ptaku (dudku)] „Cwaniak jakich mało. Wredne stworzenie, kombinator, szachraj” [O]; **powtórzenia**, np.: Paulla cierpiąca na depresję: spałam, spałam, ważyłam 48 kg [O]; Spięcie w studiu wyborczym. „Boli, boli” [O]; **anafory**, np.: Trzy promile, trzy nastolatki i poszukiwany [O]; **hiperbole**, np.: „Żartoczne”, „mordercze”. Cała prawda o biedronkach azjatyckich [O]; **instrumentacja głoskowa**, np.: [o słynnej aktorce] Polska dama „pali, pije, przeklina” [O]; Nadmorski klimat, spokój i SPA [O]; **rymy** w strukturze wyliczenia, np.: [o pamiątkach z gór] Hity i kity z Zakopanego [O], lub w ramach wyliczenia i pozostałego tekstu, np.: [o ulubionych miejscach kota do zabawy] Półki, falbany, parapety – twój mruzczeł pokocha te gadżety! [O]; **ironia**, np.: [o trudności zachowania prawidłowego słuchu] „Pracuj do 17 w hałasie. Potem idź na pianino, basen, angielski” [O]; **aluzje**, np.: [o modelce zamordowanej przez męża] Dorothy i Paul. Piękna i bestia [O].

4. TEMATYKA ORAZ SPOSÓB JEJ UJĘCIA W SZEREGU ENUMERACYJNYM

Figura enumeracji wykorzystuje kilka toposów (tzw. miejsc wspólnych, gr. *tópoi ko-inói*, łac. *loci communes*, Korolko 1990: 61–62), łączących nadawcę z odbiorcą w ramach wspólnoty społecznej. Do najważniejszych tematów należą: życie bohaterów artykułu (zawodowe i prywatne), wydarzenia (polityczne, społeczne, gospodarcze, najczęściej uznawane za sukces lub porażkę, przestępstwo, skandal itp.), określona sytuacja życiowa obywateli (jej pozytywne i negatywne strony), kwestie materialne (m.in. luksus, nowoczesność, finanse, funkcjonalność), witalne (zdrowie ciała i psychiki, leczenie, rozrywka) i estetyczne (m.in. moda, wygląd, piękno przyrody). Często w wyliczeniach dochodzi do kumulacji wspomnianych wątków, np.: Luksus, nowoczesność i niesamowite osiągnięcia. To auto zachwyca [O].

Pod względem treściowym figura wyliczenia przedstawia współczesną rzeczywistość w dwojaki sposób: albo pokazuje pozytywny aspekt czegoś, przyjemną stronę życia, np.: Styl, wdzięk i klasa – to określenia, którymi bez wątplenia można określić Joannę Krupę i jej stylizację [O]; albo eksponuje negatywne informacje, np.: Nie-

miecka prasa miażdży Schroedera: hochsztapler, marionetka [O]; Szpiedzy, zdrajcy i sabotażyści. Jak Rosjanie próbowali zdobyć Kijów w pierwszych dniach inwazji [O]. Wymowa szeregów enumeracyjnych często współgra z ogólnym przekazem całego artykułu, który oddziałuje na czytelnika silnie nacechowanym – pozytywnie lub negatywnie – najpierw tytułem, później zaś interpretacją opisanych zdarzeń.

Sposób ujęcia tematu w ciągu wyliczeniowym jest zróżnicowany także pod względem konstrukcyjnym. Synekdocha – jako jedna z głównych zasad doboru składników w enumeracji – sama w sobie zakłada brak możliwości wymienienia wszystkich elementów opisywanego obiektu, choć odbiorca dzięki szeregowi wyliczeń odnosi (złudne) wrażenie pełności i obiektywności informacji. Niektóre sformułowania użyte w strukturze enumeracji celowo podkreślają niepełną treść. Ta luka informacyjna jest często sygnalizowana za pomocą wielokropka lub skrótu partykuły *m.in.*, albo wyrażen lub zwrotów: *i inne, i paru innych, czego tam nie ma*, np.: *Mąż zabrał mi wszystko. Dom, samochód, syna ...* [O]; *Rozkochała w sobie wielu facetów. Ulegli jej m.in. Nowicki i Ross* [O]; *Półpasiec – objawy na twarzy, plecach, pośladkach i inne* [O]; *SMS-y, podatki, umowy, rurociągi, teatry. Czego tam nie ma... Nawet domki z poddaszem* [O].

5. ENUMERACJA W STRUKTURZE TEKSTU

Figura wyliczenia pojawia się w najważniejszych pozycjach tekstowych włącznie z **tytułem** artykułu. Często występuje w **segmencie inicjalnym** jako ogólna charakterystyka zagadnienia lub osoby, np.: [o znanej dziennikarce] *Była prezeską Stowarzyszenia Kongres Kobiet. Dziś jest trenerką, coachką, pisarką. Działa na rzecz równości kobiet. Jako trenerka, mentorka i coachka przeszkoliła tysiące osób [O]; *Wanda Traczyk-Stawska, ps. Pączek, żołnierka Armii Krajowej, członkini Szarych Szeregów, jest jedną z najbardziej znanych powstańców warszawskich* [O]. Równie często enumeracja występuje w **śródtytułach**, np.: [w artykule o Janie Brzechwie i Bolesławie Leśmianie] *Postrach ciotek, absolwent prawa* [O], a nawet w kilku następujących po sobie **śródtytułach**, np.: [o zagadkowej śmierci Marilyn Monroe] *Wódka, prochy i złamane serce; Błędy i zaniedbania; Drink wieczności i czerwony pamiętnik* [O]. W **segmencie finalnym** natomiast stanowi ona rodzaj treściwego, związłego podsumowania, np.: [o mężczyznach singlach] *Należy jednak zauważyć, że wielu z nich tęskni za głęboką i bliską relacją opartą na zaufaniu, szacunku i wzajemnej trosce. Brak takiej relacji jest dla nich często źródłem silnych, trudnych i dyskomfortowych emocji, co negatywnie wpływa na ich dobrostan* [O].*

Enumeracja zastosowana w artykule: a) **wskazuje początkowy etap czynności, stanu**, np.: *Ronaldo żyje jak król. Odrzutowiec i jachty to tylko początek* [O]; lub **finalny moment** czegoś, np.: *Koniec z marudzeniem, wdychaniem, smutkami i nie-*

szczęściami... [O]; b) **wprowadza w temat za pomocą szeregu pytań**, np.: *Szalony? Chory? Czy cynicznie racjonalny? Co siedzi w głowie Putina?* [O]; *Covidowy trójkąt bermudzki. Wielkopolska? Mazowsze? Śląsk?* [O]; c) **zawiera odpowiedź**, np.: *Kim byli żołnierze USA zabici w Kabulu? Wśród nich mistrz zapasów, przyszły ojciec, syn szeryfa* [O]; *Turyści, strefa i remonty. Przez to padają krakowskie firmy* [O]; d) **przedstawia charakterystykę bohatera**, np.: *Benedykt Polak – polski Marco Polo i jego misja do chana* [O]; [o poetach i pisarzach] *Mecenas Lesman, satyryk Szer-Szeń, bajkopisarz Brzechwa* [O]; lub **miejsca**, np.: [o Los Angeles] *Z jednej strony zachwyca ludzi na całym świecie fenomenalnymi szkołami, planami filmowymi i estradami oraz niezwykłym życiem na bajkowym wybrzeżu, z drugiej kryje mroczny obrazek. O kryzysie bezdomności, narkomanii i problemach zwykłych mieszkańców opowiedziała [...]* Polka, która robi w USA karierę muzyczną [O]; e) **ukazuje zarys sytuacji**, np.: *Erotyczny gadżet, lotnisko, modelka – fatalne połączenie* [O]; *Rosyjski żołnierz o stratach. 700 trupów, jatka, apokalipsa* [O]; f) **łączy narrację z sytuacją odbioru** przez czytelnika, np.: [ironia wynikająca z kontrastu między przyjemnymi okolicznościami oglądania serialu przy kawie i ciście a pozornie niepokojącą akcją historii kryminalnej] *Kawa, placek wiśniowy i opera mydlanej grozy, czyli kto zabił Laurę Palmer?* [O]; g) **intensyfikuje treść**, np.: *Tanio, taniej, Dacia Duster – samochód za grosze* [O]; h) **ujawnia przyczynę i skutek**, np.: *Bomba Dudy, kłopot Polski. Z deklaracją prezydenta są dwa problemy* [O]; i) **zawiera argumentację**, np.: *Hybrydowy Hyundai Tucson to auto marzeń. Przestronny, szybki i wydajny* [O]; j) **zawiera konkluzję**, np.: „Przeżyłam pół życia, straciłam wszystko, co najważniejsze: męża, dzieci, pracę” [O]; *To koniec pięknej kariery olimpijskiej! Maja Włoszczowska bohaterką: Wzór, przyjaciel* [G].

6. FORMY PODAWCZE W CIĄGU WYLICZENIOWYM (NARRACJA, MONOLOG, STRUKTURY MIESZANE)

Enumeracja najczęściej występuje w **narracji dziennikarskiej w 3. os. l. poj.**, np.: [o stewardesie zmarłej w katastrofie smoleńskiej w 2010 r.] *Nie zostanie już pilotem, żoną, matką. Pozostała po niej cisza* [O]; *Chaos, bijatyka i dwuminutowy mecz. O skandalu w Turcji mówi cały świat* [O]. Częstym zjawiskiem jest również **przytaczanie fragmentów cudzych wypowiedzi** w postaci mowy niezależnej jako formy uwiarygodnienia treści oraz urozmaicenia 3-osobowej narracji. Cytaty przybierają postać **monologu** lub elementów **struktur mieszanych**, kilkupułtaszczyznowych (tj. przytaczania wybranych słów wkomponowanych w narrację dziennikarską), np.: [monolog] [o powodach operacji plastycznej] „Czułam się niekobieco, źle, niesmacznie...” [O]; „Oszukana, okradziona, użyta”. *Smutne słowa Chylińskiej* [I]; [struktury mieszane] *Burmistrz nie zgadza się z zarzutami i swojego przeciwnika nazywa*

m.in. „kłamcą, parszywą świnią, gnidą i zdradziecką mordą” [O]; [...] stereotypowe przekonania ukazują mężczyzn żyjących w pojedynkę najczęściej jako „singli szukających przyjemności”, „lekkoduchów stroniących od zobowiązań” albo „niedojrzałych emocjonalnie i niezaradnych maminsynków”. Jest to jednak tylko wycinek rzeczywistości [O]. Wiele takich przytoczeń to chwytliwe, kontrowersyjne określenia wyrwane z kontekstu w funkcji reklamującej artykuł, np.: [o życiu uczuciowym znanego dziennikarza] „Nieżył buc” i „zarozumiiała małolata”. *Od niechęci do miłości* [O].

7. FUNKCJE ENUMERACJI

Enumeracja jest figurą bardzo użyteczną. Przede wszystkim pełni funkcję **informatywną**, jest bowiem źródłem konkretnej wiedzy podanej w postaci przejrzystego rejestru zagadnień, np.: *Quasi-terrorysty rolnicy i „terror LGBT” w Rosji. Oto najważniejsze wydarzenia tygodnia* [F]. Szeregi wyliczeniowe w artykułach internetowych z racji informacyjnego charakteru tych tekstów są rodzajem rekapitulacji, syntetycznego (choć z konieczności wybiórczego) spojrzenia na całość problematyki (np. *Imperium, władza, ego. Czego naprawdę chce Putin* [O]). Powiązane z walorem informacyjności są także funkcje: **precyzująca**, która przejawia się poprzez uściślanie aspektów składających się na dane zagadnienie (np. *Akumulatory – typy, budowa, właściwości. Przegląd technologii* [O]) oraz **oceniająca** (np. *Dla łupu zabili cztery osoby. Zginęli dla radia, lornetki i paru dolarów* [O]). Funkcja **kompozycyjna** (strukturalna) uwidacznia się w sposobie uporządkowania poszczególnych elementów w całym ciągu. Zwykle jest to zasada równorzędności z wykorzystaniem kolekcji leksemów, synonimów, antonimów (np.: *Ojciec Świętek o porażce córki. Gorzko, ale z szacunkiem i miłością* [O]; [o kondycji psychicznej współczesnego człowieka] *naszymi prawdziwymi problemami nie są dyskryminacja, ubóstwo, złe relacje, niesprawiedliwi szefowie, ale porażka w pozytywnym myśleniu czy praktykowaniu uważności* [O]). Układ hierarchiczny wprowadzają wyliczenia na zasadzie holonimu i meronimu lub hiperonimu i hiponimu (np.: *Imponujący dom, luksusowe wnętrza. Tak mieszkają Lewandowscy* [O]). Można też mówić o **stylotwórczej** funkcji enumeracji, zbliżającej wypowiedź dziennikarską do stylu urzędowego lub naukowego (por. Rejter 2000: 62) dzięki przekazowi informacji z konotacją dokładności, precyzji. Kolejna funkcja – **tekstotwórcza** – przejawia się w fackie zastępowania dłuższych sposobów wypowiedzi (bardziej rozbudowanych narracyjnie i syntaktycznie) esencjonalnymi w treści i prostszymi składniowo ciągami enumeracyjnymi (por. Sendyka 2014: 111), ulokowanymi w ważnych miejscach artykułu: tytule głównym, śródtytułach, segmencie inicjalnym i finalnym. Enumeracje, zwłaszcza te skonstruowane w sposób oryginalny, o walorach artystycznych, pełnią funkcję **estetyczną** (np.: [o jabłkach] *Co łączy Newtona, Adama i Ewę, Steve’a Jobsa i „Biedronkę”?* [O]).

Ponadto wyliczenia umieszczane w zapowiedziach artykułów na głównej stronie portalu oraz w tytułach pełnych tekstów są stosowane w celach **reklamująco-perswazyjnych i ekspresywnych**, np.: [o wspomnieniach wojennych] „*Zabili moją mamę, trzy siostry, nasze sąsiadki i ich dzieci*” [O].

8. ZAKOŃCZENIE

Powyższe obserwacje nasuwają wniosek o dużej funkcjonalności enumeracji, która umożliwia przedstawienie określonego zagadnienia w sposób treściwy, często nacechowany (ekspresywnie, aksjologicznie), a zarazem ekonomiczny językowo. Prostota formy i łatwość utworzenia tej figury nie zawsze są oczywiste, gdyż nie jest ona zwykłym wymianianiem poszczególnych elementów danej problematyki. Okazuje się, że podlega ona różnorodnym modyfikacjom językowo-stylistycznym, perswazyjnym, estetycznym. Wymieniane leksemy lub konstrukcje słowne są tworam i w znacznym stopniu zindywidualizowanymi językowo, choć przy tak dużej frekwencji tej figury na portalach informacyjnych występują powtarzalne schematy (kompozycyjne, leksykalne, stylistyczne), co obniża ich walor jednostkowości. Większą indywidualność członów enumeracyjnych widać w układach skontrastowanych lub w inny sposób zróżnicowanych. Natomiast pod względem tematyczno-strukturalnym wyznaczniki enumeracji typu liczba, zawartość treściowa i kształt językowy wymienianych członów wywołują w czytelniku poczucie (względnej) kompletności informacji i obiektywizmu w przedstawieniu danej sprawy. Dokładniejsza analiza tekstów ujawnia jednak, że enumeracja jest konstruowana poprzez selekcję wyrazów i składa się z elementów subiektywnie dobranych przez nadawcę.

Enumeracja w analizowanych tekstach dziennikarskich – licząca nawet 6 lub 8 elementów – nie jest oznaką redundancji (tak jak to może być w literaturze, por. np. Abramowska 2002: 304–311), ponieważ odzwierciedla spójną, treściwą narrację charakteryzującą opisywany wycinek rzeczywistości. Jest jednak sygnałem zmian w prowadzeniu tej narracji, która upodabnia się (zwłaszcza w przypadku długich i często używanych ciągów enumeracyjnych) do sformalizowanych, ujednoczonych wypowiedzi przypominających teksty naukowe lub urzędowe i konotuje znaczny stopień dokładności informacji. Duża liczba enumeracji w ważnych kompozycyjnie miejscach z jednej strony ułatwia czytelnikowi odbiór treści (przejrzyste uporządkowanie wiadomości zgrupowanych w jednym ciągu wyliczeniowym, zwięzłość formy), z drugiej jednak strony nasuwa głębsze refleksje o kondycji współczesnego piśmiennictwa informacyjnego w tak powszechnym obiegu, jaki obecnie umożliwia Internet. Analizowane artykuły są ciekawe i sprawnie napisane. Niemniej podczas codziennego kontaktu z tak skonstruowanymi publikacjami odnosi się, jak wspomniano, wrażenie rozprzestrzeniania się ujednoczonego typu tekstów z nawiąza-

niami do różnych odmian stylowych. Dodatkowo w częstym używaniu enumeracji można dostrzec jeszcze przejawy odchodzenia od takich sposobów wypowiedzi, w których przedstawienie tematu wiązałoby się z konstruowaniem bardziej skomplikowanej, dłuższej narracji, co wymagałoby m.in. innego ukształtowania wywodu, użycia różnorodnych syntaktycznie zdań (np.: nadrzędno-podrzędnych, współrzędnych, z wyakcentowaniem relacji znaczeniowych, temporalnych, przestrzennych, przyczynowo-skutkowych), zabiegów tekstotwórczych (np. narzucających artykułowi inną budowę), które obecnie zastępuje się prostszymi wypowiedziami, tzn. konstrukcjami enumeracyjnymi. Zmiany zachodzące w tekstach internetowych są, jak wiadomo, odbiciem przemian społeczno-cywilizacyjnych (szybkiego tempa życia, mnogości informacji i dążenia do ekspresowego podania ich w atrakcyjnej i przystępnej formie). Pomimo tych dwu nasuwających się uwag, trzeba podkreślić, że enumeracja – zwłaszcza w tytule – ma niezaprzeczalne walory poznawcze, estetyczne i perswazyjne, skupia na sobie uwagę i zachęca do lektury artykułu.

Bibliografia

- Abramowska, J. 2002. *O staropolskich enumeracjach*. W: *Dzieło literackie i książka w kulturze. Studia i szkice ofiarowane Profesor Renardzie Ocieczek w czterdziestolecie pracy naukowej i dydaktycznej*, red. I. Opacki, B. Mazurkova, s. 304–311. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Barłowska, M., Budzyńska-Daca, A., Załęska, M. 2010. *Ćwiczenia z retoryki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Baron-Milian, M. 2018. Hasło *Wyliczenie*. W: *Ilustrowany słownik terminów literackich. Historia, anegdota, etymologia*, red. Z. Kadłubek, B. Mytych-Forajter, A. Nawarecki, s. 514–519. Gdańsk: Wydawnictwo Słowo / obraz terytorium.
- Bauer, Z., Chudziński, E. red. 2008. *Dziennikarstwo i świat mediów. Nowa edycja*. Kraków: Universitas.
- Biernacka, J. 2023a. Literackość zamknięta w figurze retorycznej, czyli jak wyliczają reporterzy, a jak prozaicy, poeci i dramatopisarze. *Filologia Polska. Roczniki Naukowe Uniwersytetu Zielonogórskiego* 9, s. 19–46.
- Biernacka, J. 2023b. Kilka uwag o wyliczeniach, rzeczownikach i reportażach. *Prace Filologiczne. Literaturoznawstwo* 13 (16), s. 97–112.
- Buttler, D., Kurkowska, H., Satkiewicz, H. 1971. *Kultura języka polskiego*, t. 1. Warszawa: PWN.
- Galilej, C. 2015. O sposobach kształtowania nagłówków w dwu popularnych tygodnikach na Zamojszczyźnie – „Tygodniku Zamojskim” i „Kronice Tygodnia”. Cz. I. *Zamojski Kwartalnik Kulturalny* 2; Cz. II. *Zamojski Kwartalnik Kulturalny* 3, s. 93–97.
- Grice, H.P. 1977. Logika i konwersacja, tłum. J. Wajszczuk. *Przegląd Humanistyczny* 21 (6), s. 85–99.
- Grochowski, M. 1978. Wprowadzenie do opisu wyliczenia jako zasady budowy tekstu. *Pamiętnik Literacki* 3, s. 131–147.
- Jadacka, H. 2007. *Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Kasiak, M. 2016. Pozyskiwanie odbiorcy w tytułach prasowych. Analiza wybranych przykładów z tygodników opinii. *Acta Humana* 7, s. 119–131.
- Kida, J. 1998. *Stylistyka, styl i język artystyczny w edukacji polonistycznej*. Rzeszów: Wydawnictwo Oświatowe FOSZE.
- Kita, M. 2017. Pozycja odmiany medialnej wśród innych odmian językowych polszczyzny. *Studia Medioznawcze* 1 (68), s. 67–74.
- Korolko, M. 1990. *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Markowski, A. 2007. *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mikołajczuk, A. 2003. *Komunikacja językowa jako jeden z rodzajów komunikacji*. W: *Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów*, red. E. Bańkowska, A. Mikołajczuk, s. 17–49. Warszawa: Książka i Wiedza.
- Okopień-Sławińska, A. 1988. Hasło *Wyliczenie*. W: *Słownik terminów literackich*, red. J. Sławiński, s. 579. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Pałuszyńska, E. 2006. *Nagłówki w „Gazecie Wyborczej” (ekspresywna leksyka, frazematyka, metafora)*. Łódź: Wydawnictwo Piktora.
- Piotrowska-Grot, M. 2021. „Podoba mi się ten miszmasz”. *Enumeracje Juliana Kornhausera. Forum Poetyki* 26, s. 48–65.
- Pisarek, W. 1975. *Retoryka dziennikarska*. Warszawa: RSW Prasa-Książka-Ruch.
- Pisarek, W. 2002. *Nowa retoryka dziennikarska*. Kraków: Universitas.
- Podbielski, H. oprac. i tłum. 2016. *Pseudo-Longinus. Pseudo-Arystydes. Anonymus Seguerianus. Apsines. Trzy greckie stylistyki i dwa traktaty retoryczne z okresu Cesarstwa Rzymskiego*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Rejter, A. 2000. *Kształtowanie się gatunku reportażu podróżniczego w perspektywie stylistycznej i pragmatycznej*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Rusinek, M. 2021. Między antytezą a enumeracją, czyli dwie wersje prefigurowania polskiej rzeczywistości. *Teksty Drugie* 3, s. 84–93.
- Sendyka, R. 2014. Lista. *Autobiografia. Literatura. Kultura. Media* 1 (2), s. 105–116.
- Skowronek, B. 2013. *Mediolingwistyka: wprowadzenie*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Ślawska, M. 2008. Tytuł – najmniejszy tekst prasowy. *Rozprawy i artykuły. Rocznik Prasoznawczy* 2, s. 117–126.
- Witkowska-Maksimczuk, B. 2014. *Elementy retoryki i erystyki w przykładach*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Aspra.
- Wojtak, M. 2004. *Gatunki prasowe*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Zimny, R. 2000. Raz, dwa, trzy – enumeracja i perswazja. *Acta Universitatis Wratislaviensis* 13, s. 215–227.
- Ziomek, J. 1990. *Retoryka opisowa*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Żydek-Bednarczuk, U. 2004. *Zmiany w zachowaniach komunikacyjnych a nowe odmiany językowe (odmiana medialna)*. W: *Współczesne odmiany języka narodowego*, red. K. Michalewski, s. 24–31. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

Enumeration – a cognitive and persuasive figure, an embellishment of statements, and a signal of changes in contemporary narrative in Internet information articles

Summary

The figure of enumeration is one of the most common linguistic devices appearing in information articles published on popular websites. It marks its presence on many levels of language (especially syntax, lexis, style) and text (in a title, the initial and final segments, subheadings). This study aims at describing the enumeration according to the following criteria: structural, semantic, stylistic, thematic, functional, and these pertaining to text type. The analysis showed that enumeration serves important functions, among others: it helps to condense extensive content, present it in a syntactically sparse form, and at the same time is strongly persuasive. Due to its particular linguistic form – owing to various means of artistic expression – it is also an ornament of expression. Moreover, considering the fast pace of life we currently experience and the abundance of information, the large number of occurrences of enumerations in Internet information articles may be an indicator of a departure from a more complicated, longer narration, which is being replaced by series of enumerations whose construction is much simpler.

Keywords: enumeration – structure of enumeration sequence – media language – media rhetoric – media narration.

Adj. Marta Falkowska